

Motion till riksdagen 2005/06:Ju354

av **Ingemar Vänerlöv (kd)**

Barn som bevittnar misshandel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att polisen tar större hänsyn till barn i familjer där mannen utövat våld.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en vuxen som använder våld i barns närhet skall dömas för barnmisshandel då det är konstaterat att barn lider stor skada av att bevittna våld.

Bakgrund

Att se sin mamma bli misshandlad är en allvarlig form av psykisk misshandel som sätter spår. Det finns inga exakta siffror som visar hur många barn i Sverige som bevittnar våld inom familjen men Rädda Barnen uppskattar att mellan 100 000 och 190 000 barn i Sverige bevittnar våld i familjen.

Många barn som lever i familjer där kvinnan misshandlas uppmärksammas över huvud taget inte. I Rädda Barnens senaste undersökning, som presenterades i rapporten "Anmälningarna som försvann" (2003), kom endast 20 av 72 barn till socialtjänstens kännedom. I många fall underlät polisen att anmäla barnens närvaro på brottsplatsen, i andra fall tappade socialtjänsten helt enkelt bort anmälningarna. Att bristerna i myndighetssamverkan kring barn i utsatta situationer är så allvarliga är oroande. Polisen måste i varje enskilt fall notera i polisanmälningarna att det finns barn i en familj där mannen utövat våld. Om polisen inte uppmärksammar barnen får heller inte socialtjänsten kännedom om dem och barnen står utan stöd och hjälp.

Barnens reaktioner

Barn som utsätts för misshandel eller blir vittne till hur en familjemedlem blir misshandlad reagerar oftast mycket starkt. De blir rädda, arga, ledsna och

Fel! Okänt namn på

kränkta. Många fruktar för sitt eget eller anhörigas liv och känner skam och skuld över att inte kunna stoppa våldet. Men det är inte säkert att omgivning-
en uppmärksammar att barnet far illa. Smärtan och tankarna kan finnas inuti
barnet utan att det syns utantill.

De barn som inte klarar av att hålla reaktionerna inom sig kan reagera med
mycket starka symtom som blir tydliga för omgivningen. Ibland håller barnet
tillbaka sina reaktioner då våldet pågår. Reaktionen kan dyka upp senare, när
barnet känner sig trygg eller när någon ny situation i livet aktualiserar de
gamla minnena. Drabbade barn kan till exempel bli oroliga, aggressiva, de-
primerade eller få psykosomatiska symtom. Koncentrationssvårigheter och
kamratsvårigheter är vanliga.

På längre sikt riskerar misshandel inom familjen alltid att påverka barnets
värderingar och synen på andra människor. De utsatta barnen berättar oftast
inte för andra om våldet utan lär sig att detta är något som skall hållas inom
familjen. De lär sig också att våld är något som en vuxen, eller den som är
starkare, får använda för att uppnå sina syften. En följd av barnets upplevelser
kan bli att det ser hela världen som oförutsägbart och fientligt, det får svårt att
lita på andra människor.

De flesta barn som växer upp i en våldsam hemmiljö varken slåss eller be-
går övergrepp som vuxna. Men tillsammans med andra faktorer kan det bidra
till att man som vuxen blir våldsam eller inte respekterar andras gränser. Det
gäller speciellt om barnen aldrig fått hjälp till skydd eller aldrig fått tillfälle
att berätta. Men för många barn är en utomstående ingripande enda chansen
att få stopp på våldet. Ett tidigt ingripande innebär att familjen får hjälp att
bryta det destruktiva mönstret innan någon kommer till allvarlig skada.

Stöd och behandling

Gemensamt för alla barn är att fortsatt våld är en allvarlig riskfaktor. Det
viktigaste är att få stopp på våldet och ge barnen en trygg vardagsmiljö. Då är
chansen stor att barnen mår bättre. De flesta barn som bevittnat våld i sina
familjer är behjälpta av stödsamtal med syfte att bekräfta deras upplevelse, ge
information och stöd. Sådana stödsamtal bör också kunna kombineras med en
första bedömning av symtom. Stödsamtal erbjuds idag på t.ex. kvinnojourer
eller av socialtjänstens personal. Ibland finns försvårande omständigheter som
gör att det är mer lämpligt att barnpsykiatrien erbjuder det första krisstödet,
exempel är barn med svåra symtom, barn med funktionshinder eller mycket
små barn. Uppdelningen av vilket ansvar kommun respektive landsting har
för barn som drabbats av våld varierar också i lokala samarbetsavtal.

Det är viktigt att vara uppmärksamma på de barn som fortsätter att visa
symtom trots att våldet upphört. De återupplever sina otäckaste upplevelser
gång på gång och är ständigt på högspänn. De kan behöva professionell hjälp,
kanske under lång tid.

Vårdnad och umgänge

När en familj splittras till följd av att en förälder varit våldsam leder det ofta till mycket långdragna och uppslitande konflikter om vårdnad och umgänge. Många barn slits mellan en längtan att träffa sin pappa och rädslan för att han skall fortsätta att vara våldsam eller hotfull. Umgängestillfällen innebär en risk för ny misshandel av mamman. Bor kvinnan på skyddad adress finns en risk att barnen avslöjar var hon bor. Ett skydd kan vara att överlämnandet av barnen sker via kontaktperson eller att en kontaktperson är med under hela umgänget. En del föräldrar får ingen umgängesrätt alls med sina barn.

Att en förälder misshandlar den andre kan idag vara ett skäl till enskild vårdnad, men det händer också att det döms till gemensam vårdnad trots våld. I dag kan en man som är dömd för misshandel av en kvinna få gemensam vårdnad om parets barn. Det stöd som barnet kan behöva som en konsekvens av att tvingas bevittna våldet har pappan möjlighet att neka barnet. Även då mannen och kvinnan har en vårdnadsstrid kan pappan neka barnet att få hjälp. Detta är en orimlig situation som strider mot artikel 3 i Barnkonventionen som slår fast att ”barnets bästa skall sättas i främsta rummet”. Barn som bevittnat hur pappa slår mamma måste ha rätt till stöd och behandling, oavsett föräldrarnas situation och oavsett en eventuell vårdnadstvist. Barnets bästa måste vara avgörande.

Den vuxen som använder våld i barns närhet borde dömas för barnmiss-handel då det är konstaterat att barn lider stor skada av att bevittna våld. Detta vill jag att regeringen utreder.

Stockholm den 28 september 2005

Ingemar Vänerlöv (kd)